

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

МОРДАНЬ ЄВГЕНІЯ ЮРІЇВНА

УДК [336.71:338.246.025.2](043.5)

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України”.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор *Д’яконова Ірина Іванівна*, Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, декан факультету банківських технологій.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент *Карчева Ганна Тимофіївна*, Університет банківської справи Національного банку України, завідувач кафедри економіки та управління;

кандидат економічних наук, доцент *Адамик Богдан Петрович*, Тернопільський національний економічний університет МОН України, декан факультету банківського бізнесу.

Захист дисертації відбудеться “___” червня 2015 р. о ___ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.081.01 у Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України” за адресою: 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України” за адресою: 40000, м. Суми, вул. Покровська, 9/1.

Автореферат розісланий “___” травня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук, доцент

Т. Г. Савченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Банківська система – один із найважливіших механізмів економічної системи країни, який забезпечує безперервність процесу виробництва, розподілу, обміну та споживання суспільного продукту, просторовий та часовий перерозподіл ресурсів між економічними агентами. Банківська система, яка належним чином виконує притаманні їй функції без загрози втрати фінансової стабільності, є найважливішим тригером економічного зростання в країні, і, навпаки, розбалансована банківська система дезорганізує економічну систему країни в цілому. Саме це зумовлює значний рівень її державного регулювання, а його неефективність суттєво впливає на стан банківської системи та її потенціал у забезпеченні економічного зростання країни.

Сучасні процеси трансформації систем державного регулювання банківських систем (ДРБС) зумовлені змінами на національних та світових фінансових ринках, зокрема фінансовою глобалізацією, перманентними кризовими явищами, зростанням невизначеності середовища реалізації регуляторних впливів. У таких умовах постає необхідність формування такого підходу до побудови системи ДРБС, що розглядає його об'єкти у взаємовпливі та взаємозв'язку, враховує умови та фактори, в яких здійснюються регуляторні впливи, має чіткі критерії ефективності.

Формування теоретичного підґрунтя для дослідження ДРБС зроблено в роботах таких зарубіжних вчених, як Ф. Аллен, Н. Веллінк, Г. Гарсія, А. Деміргук-Кант, Е. Детрагіарше, Г. Камінські, М. Квентин, А. Крокет, К.-Дж. Ліндгрєн, Ф. Мишкін, Х. Ф. Мінські, Т. Падоа-Шіюппа, М. І. Саал, Р. Фергюсон, М. Фут, К. Ченард, А. Шварц та інших.

Вказаному напрямку присвятили свої праці й вітчизняні науковці: Б. П. Адамик, Т. А. Васильєва, Л. О. Донченко, І. І. Д'яконова, Г. Т. Карчева, С. М. Козьменко, О. А. Колодій, Л. В. Конопатська, О. М. Костюк, С. В. Леонов, Г. Ф. Малашенко, О. В. Панасенко, К. В. Петренко, І. В. Сало, А. О. Сігайов, Д. П. Фьоклін, які пропонують власні підходи до формування науково-методичного забезпечення ДРБС, при цьому їх науковий доробок адаптований до умов функціонування банківської системи України.

Узагальнення наукових результатів, отриманих вищезазначеними та іншими вченими, дозволили визначити необхідність подальших досліджень у таких напрямках: поглиблення теоретичних основ ДРБС в умовах зростання невизначеності середовища реалізації регуляторних впливів; розвиток методичних підходів до запровадження збалансовано-диференційованого ДРБС; розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення окремих елементів системи ДРБС на основі розвитку прогнозової складової. Все це обумовлює актуальність теми дослідження, визначає його об'єкт, предмет, мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових робіт Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного

банку України” як складова частина науково-дослідних тем “Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні” (номер державної реєстрації 0102U006965) та “Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу” (державний реєстраційний номер 0107U0123112). У межах даних тем автором запропонований методичний підхід до ретроспективно-прогнозної оцінки фінансової стабільності банківської системи України на основі агрегованого індикатора та обґрунтовано необхідність урахування критерію приналежності капіталу при виборі моделі ДРБС.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних положень та науково-методичних засад формування системи ДРБС в умовах зростання невизначеності середовища реалізації регуляторних впливів та розробка практичних рекомендацій щодо використання інструментів ДРБС на основі розвитку прогнозної складової.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі таких завдань:

- уточнити сутність поняття “банківська система” та охарактеризувати її елементи як об’єкти державного регулювання з урахуванням специфічних особливостей на макро- та мікрорівні;
- дослідити науково-методичні підходи до формування системи ДРБС та розробити на цій основі її структурно-логічну модель;
- охарактеризувати умови та фактори, що впливають на досягнення цілей ДРБС, сформулювати на цій основі поняття “середовище реалізації регуляторних впливів” та систему критеріїв, які дозволяють визначити ефективність ДРБС;
- провести аналіз банківської системи України з метою визначення результативності її державного регулювання, виявлення умов, в яких реалізуються регуляторні впливи, та визначення специфіки їх урахування при побудові системи ДРБС;
- розробити науково-методичний підхід до збалансовано-диференційованого державного регулювання банків з урахуванням їх впливу на системний ризик;
- формалізувати вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ на стан банківської системи для формування моделі раннього оповіщення банківської кризи;
- розробити механізм моніторингу банківської системи на основі розрахунку індикатора настання банківської кризи при впровадженні моделі “НБУ-макрорегулятор”.

Об’єктом дослідження є економічні відносини, пов’язані з державним регулюванням банківської системи.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення системи ДРБС.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність положень теорій банківської справи, державного управління економікою,

а також базові принципи та прикладні інструменти, напрацьовані в рамках практичної діяльності суб'єктами ДРБС провідних країн світу.

У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як: теоретичне узагальнення, порівняння та систематизація (при дослідженні сутності понять “банківська система”, “державне регулювання банківської системи”, “регулювання банківської діяльності”, “банківське регулювання” та “банківський нагляд”; виділенні умов та факторів, що впливають на ефективність ДРБС та формують середовище реалізації регуляторних впливів); порівняльний, статистичний, графічний і табличний аналіз (під час дослідження умов, факторів та результативності ДРБС України); аналіз та синтез, індукція та дедукція, групування, системний аналіз (при формуванні системи критеріїв ефективності ДРБС); формалізація, економіко-математичне моделювання, сигнальний підхід, бінарні оцінки (у процесі розробки моделі раннього оповіщення банківської кризи та моніторингу індикатора настання банківської кризи).

Інформаційною базою дослідження є міжнародні стандарти, розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду, чинні законодавчі та нормативні акти, що формують нормативне підґрунтя ДРБС України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, Національного банку України, Асоціації українських банків, Незалежної асоціації банків України, праці вітчизняних і зарубіжних науковців.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних положень та науково-методичних засад формування системи ДРБС в умовах зростання невизначеності середовища реалізації регуляторних впливів та розробці практичних рекомендацій щодо використання інструментів ДРБС на основі розвитку прогностичної складової.

Наукову новизну дисертаційної роботи визначають такі положення:

вперше:

- запропоновано науково-методичний підхід до ДРБС з урахуванням невизначеності середовища реалізації регуляторних впливів на основі запровадження моделі раннього оповіщення банківської кризи та моніторингу індикатора настання банківської кризи. Даний підхід дозволяє відстежувати кількісні та якісні характеристики стаціонарних та динамічних станів індикаторів банківської кризи, які детермінують зовнішні та внутрішні фактори, спрогнозувати настання банківської кризи, ідентифікувати факт її настання, фази розгортання та вживати на цій основі відповідні заходи регуляторного характеру;

удосконалено:

- науково-методичний підхід до формування структурно-логічної моделі ДРБС на основі розширення об'єктного поля, сфер реалізації та врахування умов середовища реалізації регуляторних впливів. Регуляторний цикл моделі передбачає поетапну реалізацію процедур розробки Концепції та Стратегії ДРБС з введенням контуру прогностичного аналізу та диференційованого застосування інструментів регулювання та нагляду на макро- та мікрорівнях з контролем та моніторингом на всіх етапах;

- науково-методичне забезпечення ДРБС, у якому передбачається запровадження збалансовано-диференційованого регулювання та нагляду за результатами визначення системної важливості та системної взаємопов'язаності банків. Даний підхід, на відміну від існуючих, є більш дієвим з точки зору зваженого вибору інструментів та передбачає адекватне рівню ризиків, генерованих банком у банківській системі, застосування регуляторних та наглядових процедур;
  - набули подальшого розвитку:*
- понятійний апарат ДРБС шляхом обґрунтування:
  - доцільності інтеграції системного та інституційного підходів до розуміння банківської системи та розгляду її як об'єкта регулювання, виділяючи мікрорівень (банківська система в розрізі елементів, що її формують) та макрорівень (банківська система як система з притаманними їй системними властивостями та ефектами);
  - виділення поняття “середовище реалізації регуляторних впливів”, під яким запропоновано розуміти комплекс економічних, державно-правових, політико-соціальних факторів, які залежно від динамічності та ускладнення умов формують різний рівень його невизначеності, здійснюють прямий та/або опосередкований вплив на параметри об'єктів ДРБС на мікро- та макрорівнях, параметри суб'єктів ДРБС; детермінують форму та характер взаємодії елементів системи ДРБС та досягнення його цілей;
- науково-методичний підхід до визначення ефективності ДРБС, що, на відміну від існуючих, передбачає формування системи критеріїв на основі інтеграції теоретико-сутнісного, еталонного, цільового та стейкхолдерського підходів, виділяючи кількісні критерії у межах грошово-кредитного, мікро- та макропруденційного регулювання, та якісні критерії, базуючись на необхідності забезпечення дотримання загальних та часткових принципів. Його застосування надасть можливість дослідити ефективність ДРБС як комплексно, так і в розрізі окремих складових;
- теоретичні положення формування Концепції та Стратегії ДРБС на основі розвитку прогностичної складової та включення блоків сценарного аналізу та планування, запровадження яких дозволяє змінювати параметри регуляторного впливу шляхом ініціації необхідних змін в інструментах державного регулювання залежно від зміни складу або інтенсивності дії внутрішніх та зовнішніх факторів, і забезпечує досягнення цілей ДРБС без загрози втрати здатності банківської системи виконувати притаманні їй функції.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає у використанні теоретичних, науково-методичних положень та практичних рекомендацій у діяльності Національного банку України – при удосконаленні інструментарію ДРБС України; у діяльності комерційних банків – при формуванні концептуальних засад нейтралізації впливу банківської кризи на їх діяльність.

Висновки та рекомендації дисертанта щодо удосконалення системи ДРБС впроваджено в діяльність Управління Національного банку України в Сумській області (довідка від 18.03.2015 № 07-012/824); щодо розрахунку агрегованого індикатора фінансової стабільності банківської системи з метою формування концептуальних засад нейтралізації впливу зовнішніх загроз на розвиток банківського бізнесу – у діяльність ПАТ АБ “СТОЛИЧНИЙ” (довідка від 24.03.2015 № 01-10/604); щодо визначення показника системної важливості для кожного окремого банку, що відображає рівень впливу діяльності окремої установи на загальний стан банківської системи – у діяльність ПАТ “ПУМБ” в м. Суми (довідка від 08.09.2014 № 009-735).

Одержані дисертантом наукові результати використовуються у навчальному процесі ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України” при викладанні дисциплін: “Банківська справа”, “Банківське регулювання та нагляд”, “Банківська система”, “Організація контролю в банку”, “Фінансовий моніторинг у банку” (акт від 05.09.2014).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є завершеною науковою роботою. Наукові положення, висновки, рекомендації і розробки, які виносяться на захист, одержані автором самостійно і відображені в опублікованих працях. Результати, опубліковані дисертантом у співавторстві, використані у дисертаційній роботі лише в межах його особистого внеску.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження отримали схвальну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях, серед яких: “Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури” (м. Львів, 2011); “Науковий потенціал 2012” (м. Київ, 2012); “Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика” (м. Суми, 2011, 2012); “Економічні перспективи України та світу” (м. Чернігів, 2013); “Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва” (м. Сімферополь, 2013); “Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем” (м. Львів, 2014); “Проблеми розвитку економіки: оцінка та перспективи вирішення” (м. Дніпропетровськ, 2014). Крім того, наукові результати автора оприлюднені та схвально оцінені на всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: “Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України” (м. Суми, 2011, 2013); “Політичні, правові та фінансово-економічні пріоритети розвитку економіки України: стратегія і перспективи” (м. Умань, 2012); “Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів” (м. Черкаси, 2014).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано у 27 наукових працях загальним обсягом 10,02 друк. арк., з яких особисто автору належить 7,12 друк. арк., у тому числі: 10 статей у наукових фахових виданнях України (з них три – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, дві – в електронному фаховому виданні), одна стаття у зарубіжному науковому виданні; 14 публікацій у збірниках тез доповідей конференцій; підрозділи у двох навчальних посібниках (з них один – з грифом Міністерства освіти і науки України).

Структура та обсяг дисертації визначаються метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 272 сторінки, у тому числі на 115 сторінках розміщені 41 таблиця, 37 рисунків, 20 додатків і список використаних джерел із 274 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, сформульовано мету і завдання дисертаційної роботи, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, зв'язок роботи з науковими програмами, подано інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі “Теоретичні основи державного регулювання банківської системи” опрацьовано наступні питання: сутність поняття “банківська система”, її елементи як об'єкти державного регулювання; основні підходи до визначення сутності поняття “державне регулювання банківської системи” та виділення складових системи ДРБС; умови, фактори та критерії ефективності ДРБС.

За результатами дослідження визначено, що банківська система як об'єкт державного регулювання є багаторівневою та складною. Тому автором запропоновано розглядати її інтегровано, поєднавши системний та інституційний підходи, виділяючи мікрорівень (банківська система в розрізі елементів, що її формують) та макрорівень (банківська система як система з притаманними їй системними властивостями та ефектами).

Виявлено, що банки як об'єкт державного регулювання на мікрорівні необхідно розглядати як інститут, тобто як клас, безліч організацій певної якості з урахуванням рівня однорідності. За умови високого рівня однорідності банків другого рівня доцільним є уніфіковане державне регулювання (для всіх банків установлюються однакові регуляторні вимоги); за надвисокої неоднорідності банків другого рівня – персоніфіковане державне регулювання для кожного банку окремо (“абсолютно диференційоване регулювання”); за середнього рівня однорідності банків другого рівня – збалансовано-диференційоване державне регулювання (індивідуальна система запроваджується по відношенню до однорідних груп банків, виділених за спільними ознаками).

На основі цього автором обґрунтовано, що для формування об'єктного поля ДРБС на мікрорівні (мікропруденційного регулювання) доцільно базуватись на інституційному підході з елементами системного, та включати до складу об'єктів ДРБС банки, філії іноземних банків, банківські об'єднання з виділенням спеціалізованих та системно важливих банків. На макроекономічному рівні об'єктом ДРБС є банківська система з притаманними їй системними властивостями та ефектами.

У результаті систематизації наукових поглядів ДРБС запропоновано визначати як функцію державного управління, що реалізується уповноваженими

органами через регулювання процесів на макрорівні, пов'язаних з грошово-кредитними відносинами та забезпеченням стабільності фінансових ринків; на мікрорівні – через регулювання окремих елементів банківської системи без безпосереднього втручання в їх оперативну діяльність; детермінується нормативністю шляхом створення та постійної актуалізації відповідної нормативно-правової бази та цільовою спрямованістю на забезпечення виконання об'єктами ДРБС притаманних їм функцій без загрози втрати фінансової стабільності.

За результатами дослідження визначено, що ДРБС структурно являє собою систему, яка містить наступні підсистеми: методологічну (об'єкти, принципи, цілі та завдання, виконання яких передбачає поліпшення кількісних та якісних показників банківської системи), функціональну (функції, реалізовані суб'єктами ДРБС, що визначаються однорідністю використовуваного інструментарію) та інституційну (суб'єкти, через які проводиться застосування заходів впливу на досягнення цілей та завдань ДРБС) (рис. 1).

Автором виявлено, що на ефективність ДРБС значною мірою впливає середовище реалізації регуляторних впливів, під яким запропоновано розуміти комплекс економічних, державно-правових, політико-соціальних факторів, які залежно від динамічності та ускладнення умов формують різний рівень його невизначеності, здійснюють прямий та/або опосередкований вплив на параметри об'єктів ДРБС на мікро- та макрорівнях, параметри суб'єктів ДРБС; детермінують форму та характер взаємодії елементів системи ДРБС та досягнення його цілей.

У дисертаційному дослідженні визначено необхідність формування системи критеріїв ефективності ДРБС, формалізованих на основі інтеграції теоретико-сутнісного, еталонного, цільового та стейкхолдерського підходів з виділенням кількісної (у межах грошово-кредитного, мікро- та макропруденційного державного регулювання) та якісної (визначаються за результатами рівня дотримання загальних та часткових принципів ДРБС) груп.

У другому розділі “Науково-методичні засади державного регулювання банківської системи України” досліджено умови та результативність ДРБС України; сформовано структурно-логічну модель системи ДРБС України; розроблено методичний підхід до збалансовано-диференційованого державного регулювання банків з урахуванням їх впливу на системний ризик.

Здійснивши аналіз банківської системи України за 2008–2014 рр., визначено, що результативність ДРБС України знаходиться на недостатньому рівні внаслідок відсутності сформованих стратегій ДРБС, розроблених з урахуванням умов реалізації регуляторних впливів, що призводить до її нестійкості до макрошоків та недостатньої керованості, невиконання її базових функцій (трансформаційної, емісійної та стабілізаційної).

На основі підходу автора до визначення сутності й структурних складових системи ДРБС, та конкретизуючи кожен елемент, розроблена структурно-логічна модель системи ДРБС України (рис. 2), в якій послідовно реалізуються процедури розробки Концепції та Стратегії ДРБС з введенням контуру прогнозного аналізу та диференційованого застосування інструментів регулювання та нагляду на макро- та мікрорівнях з контролем та моніторингом на всіх етапах.

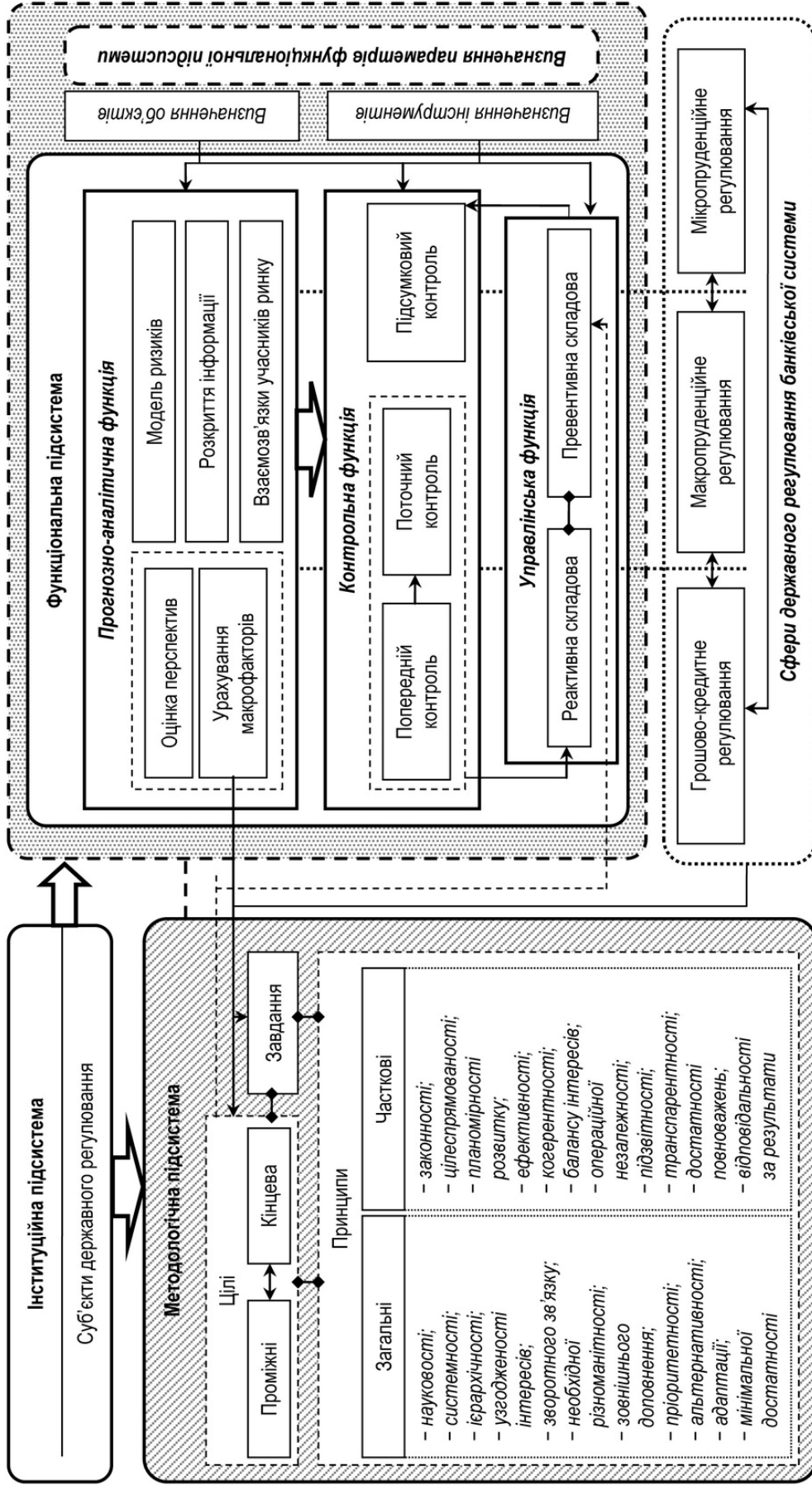
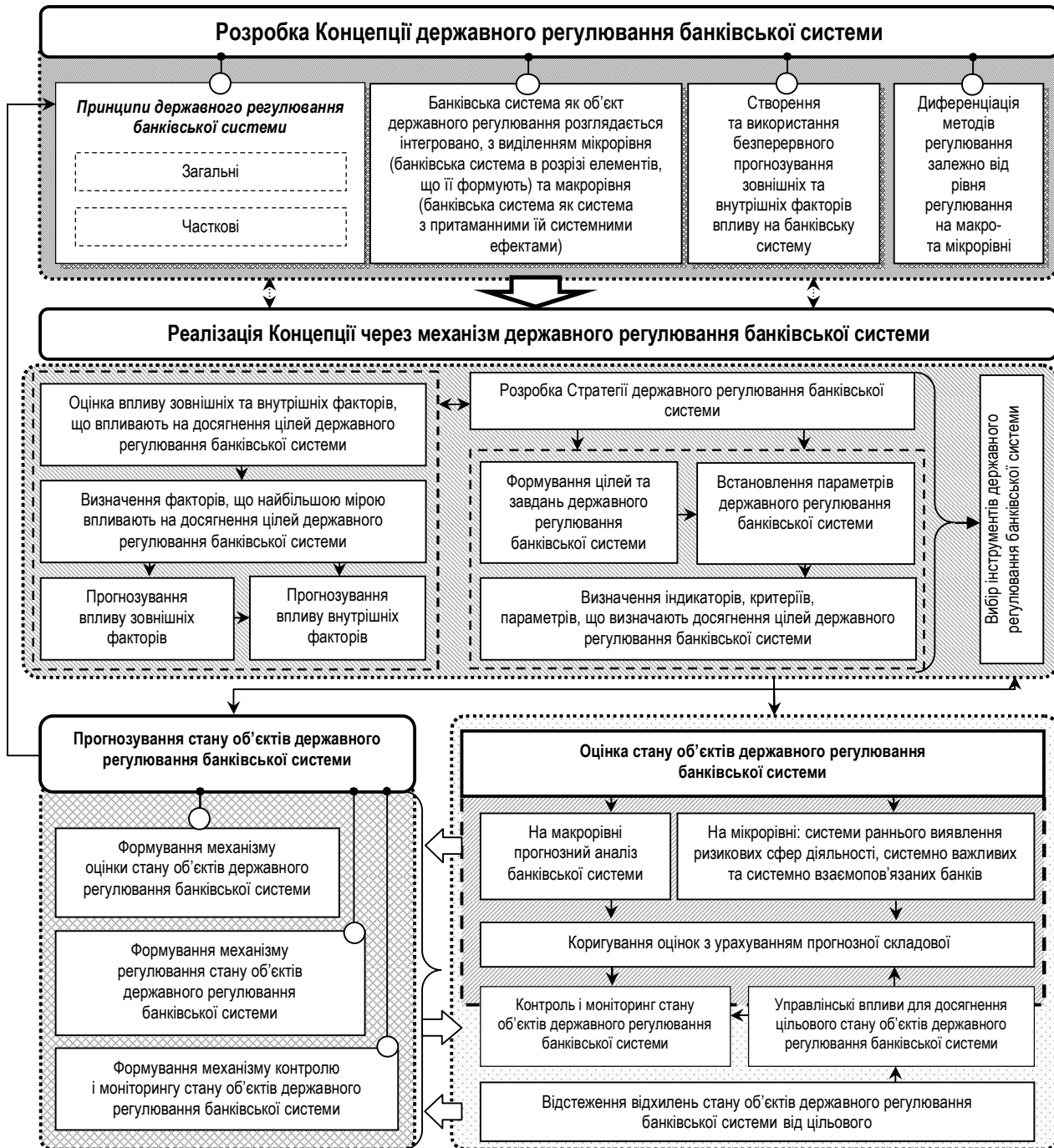

Рисунок 1 – Система державного регулювання банківської системи

Рисунок 2 – Структурно-логічна модель системи ДРБС України

Концепція ДРБС має передбачати якісну зміну характеристик ДРБС, зокрема зміну його інтенсивності залежно від стану середовища реалізації регуляторних впливів, а також варіювання в цілях та інструментах ДРБС на окремих фазах розвитку банківської системи.

Автором доведено, що ДРБС України має базуватись на результатах прогнозного аналізу, за допомогою якого Національний банк України досліджує стан об'єктів ДРБС, зовнішні по відношенню до банківської системи та внутрішні фактори, визначає ключові загрози та ризики для досягнення цільових параметрів банківської системи на мікро- та макrorівнях.

Отримані за його результатами дані слугують основою розробки Стратегії ДРБС як деталізованої сукупності рішень по забезпеченню досягнення цілей функціонування банківської системи з урахуванням умов середовища реалізації регуляторних впливів, базуючись на ефективному застосуванні інструментів ДРБС.

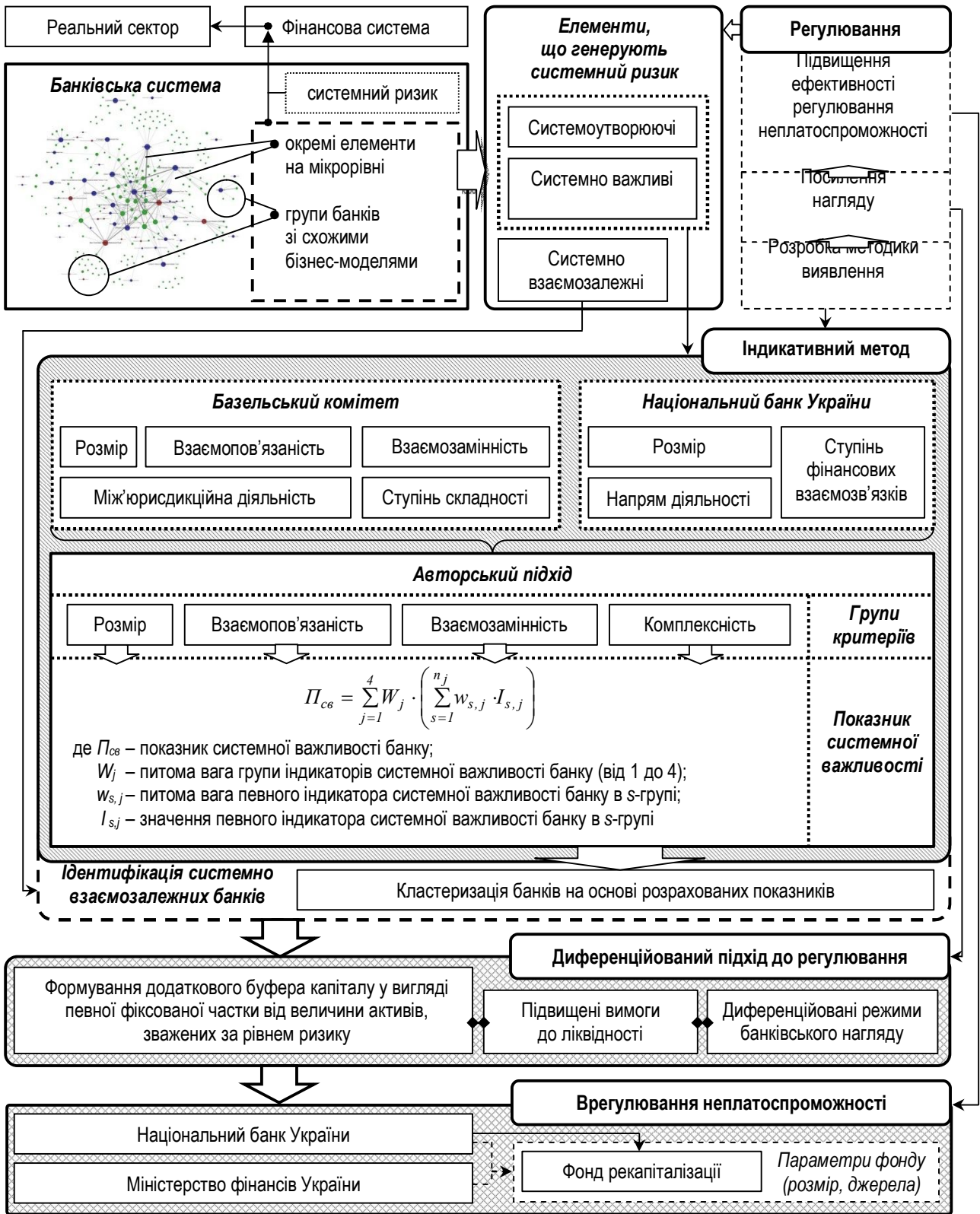
Обґрунтовано, що при розробці Стратегії ДРБС має використовуватись сценарне планування з обов'язковою наявністю декількох сценаріїв розвитку банківської системи, розроблених за результатами її прогнозного аналізу. Автором наголошується, що при цьому особлива увага має приділятися агрегуванню та опису релевантних варіацій майбутнього стану банківської системи, що не дублюють один одного, відповідно до яких на плановий період визначаються всі інші елементи цього програмного документа (цільові орієнтири; стратегічні заходи та оперативні програми їх реалізації).

Автором обґрунтовано, що інструменти регуляторного впливу ДРБС доцільно поділяти залежно від їх функціонального призначення на стратегічні (впливають на системні властивості банківської системи) та оперативні (впливають на поведінку банків другого рівня, забезпечуючи їх функціонування в бажаному стані з адаптованістю до умов середовища реалізації регуляторних впливів).

У роботі визначено, що неоднорідність банківської системи України в контексті її розгляду за інституційним підходом зумовлює необхідність запровадження збалансовано-диференційованого регулювання залежно від типу банків з урахуванням їх впливу на системний ризик (рис. 3). Його запровадження дає змогу виявити банки, які мають найбільший системний вплив та системну взаємопов'язаність у банківській системі та, відповідно, генерують найвищі ризики для її фінансової стабільності; передбачає адекватне посилення регуляторних та наглядових процедур.

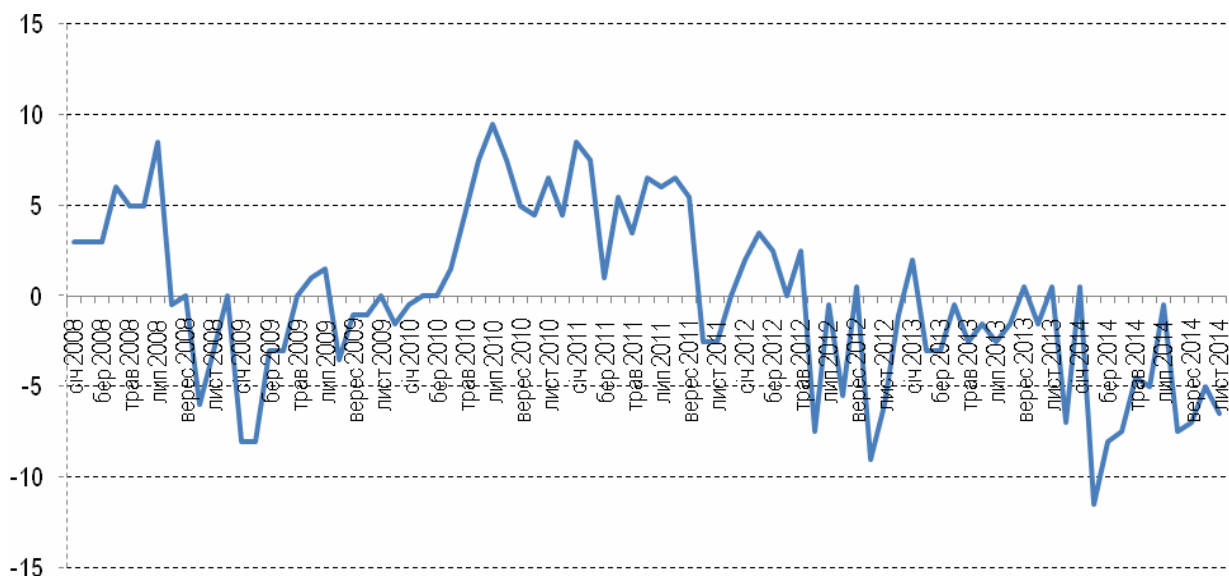
У третьому розділі **“Удосконалення науково-методичних засад державного регулювання банківської системи України на основі розвитку прогнозної складової”** розроблено модель раннього оповіщення банківської кризи; сформовано механізм моніторингу банківської системи на основі індикатора настання банківської кризи при впровадженні моделі “НБУ-макрорегулятор”.

Автор, використовуючи елементи лагового аналізу, сигнального підходу, методу бінарних оцінок рівноважних станів банківської системи, розробив модель раннього оповіщення банківської кризи (РОК-модель). Її застосування підвищить якість реалізації прогнозно-аналітичної функції ДРБС, оскільки оцінка прогнозної сили кожного показника, включеного до РОК-моделі, відбувається на індивідуальній основі, що дозволяє виявити потенційні джерела зростання загрози виникнення банківської кризи; кількісні і якісні характеристики показників, включених до РОК-моделі, їх стаціонарних та динамічних станів можуть використовуватись як для прогнозування настання банківської кризи, так і для ідентифікації фаз її розвитку.

Рисунок 3 – Методичний підхід до збалансовано-диференційованого регулювання банків з урахуванням їх впливу на системний ризик

Для врахування всієї сукупності зовнішніх та внутрішніх факторів, що генерують загрозу виникнення банківської кризи, запропоновано розраховувати індикатор банківської кризи (рис. 4).

Рисунок 4 – Динаміка індикатора банківської кризи України за 2008–2014 роки

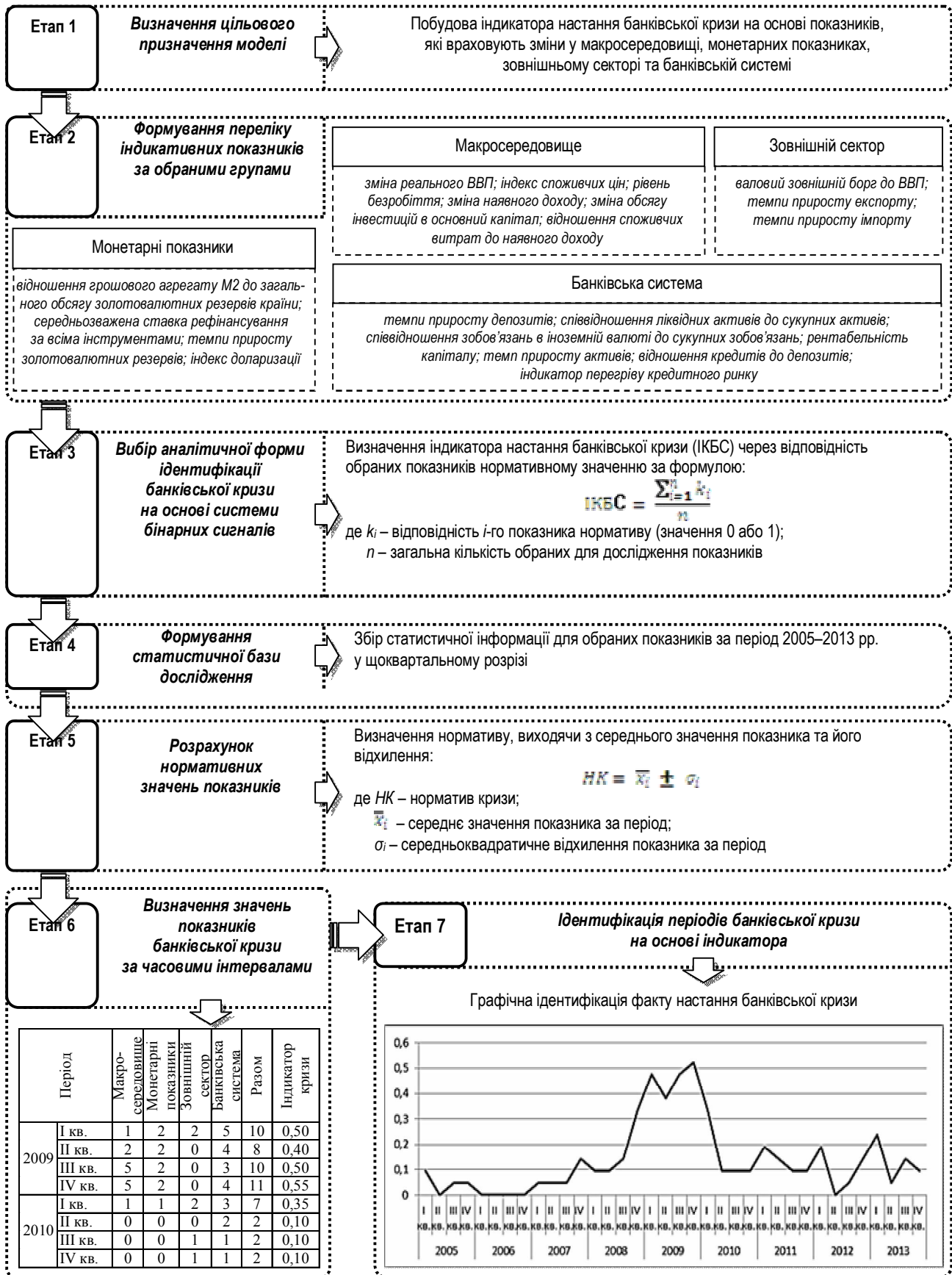
Визначено, що значення індикатора банківської кризи України в моделі раннього оповіщення не лише перебуває у максимально негативній зоні, але й демонструє негативну тенденцію, що свідчить про посилення кризових явищ у ній та вимагає активізації антикризових дій суб'єктів ДРБС України.

Автором сформовано методичний підхід до моніторингу індикатора настання банківської кризи при впровадженні моделі “НБУ-макрорегулятор” (рис. 5). За результатами його апробації на даних банківської системи за 2005–2013 рр. визначено, що після періоду активної фази банківської кризи 2008 року з певною періодичністю виникали сигнали про потенційну нестабільність. Якщо до кризи значення індикатора майже не перевищувало значення 0,1 (середнє – 0,05), то після кризи типовими були квартали із показником 0,15–0,2 (за середнього значення – 0,11) і його значними коливаннями. Таким чином, банківська система України продовжувала акумулювати кризовий потенціал.

За допомогою розробленого методичного підходу до формування індикатора настання банківської кризи суб'єкти регулювання (НБУ як макрорегулятор) може ідентифікувати факт настання банківської кризи і вживати відповідні заходи регуляторного характеру.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення науково-прикладної задачі, що полягає у поглибленні теоретичних положень та науково-методичних засад формування системи ДРБС у невизначених умовах середовища реалізації регуляторних впливів та розробці практичних рекомендацій щодо використання інструментів ДРБС на основі розвитку прогностичної складової.

Рисунок 5 – Структурно-логічна схема розрахунку індикатора настання банківської кризи

За результатами дисертаційного дослідження зроблено такі висновки:

1. Уточнено сутність поняття “банківська система” як об’єкта ДРБС та визначено, що його доцільно розглядати інтегровано, поєднавши системний та інституційний підходи, виділяючи мікрорівень та макрорівень. Банки як об’єкт регулювання на мікрорівні необхідно розглядати як інститут, тобто як клас, безліч організацій певної якості з урахуванням рівня їх однорідності, рівень якої визначатиме вид регулювання (уніфіковане, персоніфіковане чи збалансовано-диференційоване). Банківську систему як об’єкт регулювання на макрорівні необхідно розглядати як систему з притаманними їй системними властивостями та ефектами.

2. Уточнено визначення поняття “державне регулювання банківської системи”, особливістю якого є конкретизація сфер його реалізації: процесів на макрорівні, пов’язаних з грошово-кредитними відносинами та забезпеченням стабільності фінансових ринків; на мікрорівні – через регулювання окремих елементів банківської системи без безпосереднього втручання в їх оперативну діяльність.

3. Виділено складові системи ДРБС, зокрема: методологічну (об’єкти, принципи, цілі та завдання, виконання яких передбачає поліпшення кількісних та якісних показників функціонування банківської системи), функціональну (функції, реалізовані суб’єктами ДРБС, що визначаються однорідністю використовуваного інструментарію) та інституційну (суб’єкти, через які проводиться застосування заходів впливу на досягнення цілей та завдань ДРБС).

Удосконалено структурно-логічну побудову системи ДРБС з урахуванням розширення об’єктного поля ДРБС, сфер його реалізації та умов середовища реалізації регуляторних впливів. Розроблений регуляторний цикл передбачає поетапну реалізацію процедур розробки Концепції та Стратегії ДРБС з введенням контуру прогностичного аналізу та диференційованого застосування інструментів регулювання та нагляду на мікро- та макрорівні з контролем та моніторингом на всіх етапах.

4. Визначено, що на ефективність ДРБС впливають умови середовища реалізації регуляторних впливів, сформованого економічними, державно-правовими, політико-соціальними факторами; параметри об’єктів ДРБС на мікро- та макрорівнях; параметри суб’єктів ДРБС.

Сформовано систему критеріїв ефективності ДРБС на основі інтеграції теоретико-сутнісного, еталонного, цільового та стейкхолдерського підходів з їх поділом на кількісні у межах сфер грошово-кредитного, мікро- та макропруденційного регулювання, та якісні, базуючись на необхідності забезпечення дотримання загальних та часткових принципів ДРБС.

5. Визначено, що результативність ДРБС України знаходиться на недостатньому рівні внаслідок відсутності Концепції та Стратегії ДРБС, розроблених з урахуванням умов середовища реалізації регуляторних впливів, що призводить до її нестійкості до макрошоків та недостатньої керованості, невиконання базових функцій (трансформаційної, емісійної та стабілізаційної).

6. З метою удосконалення ДРБС України розроблено науково-методичний підхід до збалансовано-диференційованого регулювання банків з урахуванням

критерію їх впливу на системний ризик. Його запровадження дає змогу виявити банки, які мають найбільший системний вплив та системну взаємопов'язаність у банківській системі, та, відповідно, генерують найвищі ризики для її фінансової стабільності. Здійснення збалансовано-диференційованого державного регулювання банків є більш дієвим з точки зору зваженого вибору інструментів та передбачає адекватне рівню ризиків, генерованих банком у системі, застосування регуляторних та наглядових процедур.

7. Розроблено модель раннього оповіщення банківської кризи, в межах якої на основі відібраної системи показників, що детермінують зовнішні та внутрішні фактори, кількісних та якісних характеристик їх стаціонарних та динамічних станів, відбувається прогнозування настання банківської кризи та ідентифікація фаз її розгортання.

Визначено, що значення показників, включених до РОК-моделі, для банківської системи України, не лише перебувають в максимально негативній зоні, але і демонструють негативну тенденцію, що свідчить про посилення кризових явищ та вимагає активізації антикризових дій суб'єктів ДРБС.

8. Автором сформовано систему індикаторів та розроблено індикатор настання банківської кризи при впровадженні моделі “НБУ-макрорегулятор”.

На основі його постійного моніторингу суб'єкти ДРБС (НБУ як макрорегулятор) можуть ідентифікувати факт настання банківської кризи і розробляти відповідні регуляторні впливи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Публікації у наукових фахових виданнях

1. Мордань Є. Ю. Особливості сучасного стану державного регулювання банківської діяльності / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. ; Вип. 31 / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – С. 45–54 (0,53 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено функції регулювання банківської діяльності (0,30 друк. арк.).*
2. Мордань Є. Ю. Формування системи фінансового моніторингу як складової ризик-орієнтованого банківського нагляду [Електронний ресурс] / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Проблеми системного підходу в економіці : електронне наукове фахове видання. – 2011. – № 3. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_3/Mordan_311.htm. – Назва з екрану (0,53 друк. арк.). *Особистий внесок: досліджено основні ризики діяльності банку, які можуть нівелюватись у результаті реалізації ефективних заходів фінансового моніторингу (0,15 друк. арк.)*
3. Мордань Є. Ю. Адаптивність банківської системи та її прояв у динаміці економічного розвитку України / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка / Сумський державний університет. – Суми, 2011. – Вип. 4. – С. 118–126 (0,54 друк. арк.).

Особистий внесок: виділено основні етапи еволюції вітчизняної банківської системи та банківського регулювання на фоні зміни основних макроекономічних факторів (0,35 друк. арк.).

4. Мордань Є. Ю. Межі застосування понять “банківське регулювання” та “державне регулювання банківської діяльності” / І. І. Д’яконова, Є. Ю. Мордань // Європейський вектор економічного розвитку : зб. наук. пр. Вип. 1(12) / Дніпропетровський ун-т ім. Альфреда Нобеля. – Дніпропетровськ, 2012. – С. 66–73 (0,45 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено сутність понять “банківське регулювання” і “державне регулювання банківської діяльності” та з’ясовано відмінності у їх використанні (0,28 друк. арк.).*
5. Мордань Є. Ю. Сутність, роль та значення банківської системи на сучасному етапі / Є. Ю. Мордань // Всеукраїнський науково-виробничий журнал “Сталий розвиток економіки” / Університет економіки і підприємництва. – Хмельницький, 2012. – Вип. 4(14). – С. 339–344 (0,58 друк. арк.).
6. Мордань Є. Ю. Організація механізму регулювання банківської системи / Є. Ю. Мордань [Електронний ресурс] // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 2 (10). – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_2_53.pdf. – Назва з екрану (0,55 друк. арк.).
7. Мордань Є. Ю. Тракткування сутності поняття “регулювання банківської системи” з урахуванням сучасних тенденцій наукової методології / Є. Ю. Мордань // Журнал “Інвестиції: практика та досвід” / Чорноморський державний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2014. – № 8. – С. 83–86 (0,61 друк. арк.).

Публікації у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, та зарубіжних виданнях

8. Онопрієнко Є. Ю. Банківська система України: сучасний стан і напрямки розвитку / Л. Л. Гриценко, Є. Ю. Онопрієнко // Актуальні проблеми економіки / ВНЗ “Національна академія управління” України. – Київ, 2010. – № 10. – С. 111–117 (0,40 друк. арк.). *Особистий внесок: досліджено основні проблеми, що стримують розвиток банківської системи, та запропоновано шляхи їх вирішення (0,2 друк. арк.).*
9. Мордань Е. Ю. Эффективность использования процентной политики НБУ в регулировании банковской системы / Е. Ю. Мордань // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – Курск, 2014. – № 2. – С. 7–11 (0,40 друк. арк.).
10. Mordan Ye. Yu. Estimation of banking system regulation efficiency / I. I. D'yakonova, Ye. Yu. Mordan // Corporate Ownership & Control. – Sumy : Virtus Interpress. – 2014. – Vol. 12, Issue 1. – P. 775–780 (0,68 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено критерії оцінки ефективності регулювання банківської системи та систематизовано фактори, що чинять на неї вплив (0,45 друк. арк.).*
11. Мордань Є. Ю. Дослідження оцінки рівня фінансової стабільності як складового елементу механізму державного регулювання банківської системи /

І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Бізнес Інформ / Харківський національний економічний університет МОН України, НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України. – Харків, 2015. – Вип. 1. – С. 302–306 (0,46 друк. арк.). *Особистий внесок: розроблено агрегований індикатор фінансової стабільності банківської системи (0,35 друк. арк.).*

Публікації у матеріалах наукових конференцій

12. Онопрієнко Є. Ю. Проблемні аспекти розвитку банківської системи України в контексті глобалізаційних процесів / Є. Ю. Онопрієнко // *Materialy VI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji “Naukowa przestrzeń Europy – 2010” (07–15 kwietnia 2010 roku) Volume 1. Ekonomiczne nauki.: Przemysl. Nauka i studia.* – С. 36–38 (0,14 друк. арк.).
13. Мордань Є. Ю. Необхідність імплементації Базеля III в банківську систему України / Є. Ю. Мордань, М. В. Федоренко // *Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 травня 2011 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”.* – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – Т. 2. – С. 128–130 (0,10 друк. арк.). *Особистий внесок: вивчено особливості впровадження Базеля III в систему регулювання банківської системи України (0,05 друк. арк.).*
14. Мордань Є. Ю. Особливості сучасного стану державного регулювання банківської діяльності / Є. Ю. Мордань // *Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури”.* – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 316–317 (0,15 друк. арк.).
15. Мордань Є. Ю. Принципи державного регулювання банківської діяльності / Є. Ю. Мордань // *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (27–28 жовтня 2011 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”.* – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – Т. 2. – С. 136–138 (0,09 друк. арк.).
16. Мордань Є. Ю. Обґрунтування необхідності здійснення державного регулювання банківської діяльності / Є. Ю. Мордань // *Науковий потенціал 2012 : матеріали Восьмої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (21–23 березня 2012 року) / Інститут наукового прогнозування.* – Київ, 2012. – Т. 2. – С. 6–7 (0,11 друк. арк.).
17. Мордань Є. Ю. Міжнародні та вітчизняні особливості правових інструментів регулювання банківської діяльності / Є. Ю. Мордань // *Тези доповідей II Міжрегіональної науково-практичної конференції “Україна на шляху до реформ: політико-правові проблеми сучасності” (4 травня 2012 р.) / Громадська організація “Західноукраїнське наукове товариство”.* – Івано-Франківськ, 2012 р. – № 1. – С. 57–59 (0,18 друк. арк.).
18. Mordan Y. Y. The evolution development of the Ukraine banking system / Y. Y. Mordan // *Політичні, правові та фінансово-економічні пріоритети розвитку економіки України: стратегія і перспективи : зб. мат. II Всеукраїнської*

- науково-практичної конференції (18 травня 2012 року) / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. – Умань, 2012. – С. 23–25 (0,17 друк. арк.).
19. Mordan Y. Y. The role of the banking system in the national economy in the context of financial globalization / Y. Y. Mordan // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : зб. тез доп. VII Міжнародної науково-практичної конференції (24–25 травня 2012 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – Т. 1. – С. 41–42 (0,11 друк. арк.).
  20. Мордань Є. Ю. Методичні підходи дослідження системи банківського регулювання / Є. Ю. Мордань // Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції “Економічні перспективи України та світу” (20–21 вересня 2013 року). / Чернігівський державний технологічний університет. – Чернігів, 2013. – С. 79–81 (0,13 друк. арк.).
  21. Mordan Y. Y. Activity of the Deposit Guarantee fund in ensuring the effectiveness of the banking system regulatory function / Y. Y. Mordan // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (жовтня 2013 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2013. – Т. 2. – С. 120–122 (0,09 друк. арк.).
  22. Мордань Є. Ю. До питання про поведінкові інструменти регулювання банківської системи / Є. Ю. Мордань // Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції “Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва” (29–30 листопада 2013 року), Ч. III / Наукове об’єднання “Economics”. – Сімферополь, 2013, ч. 3. – С. 35–38 (0,25 друк. арк.).
  23. Мордань Є. Ю. Об’єктне поле регулювання банківської системи на мікрорівні / Є. Ю. Мордань // Збірник тез XIV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів та студентів “Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем” (26–27 березня 2014 року) / Львівський інститут банківської справи Національного банку України. – Львів, 2014. – С. 295–297 (0,14 друк. арк.).
  24. Мордань Є. Ю. Регулювання системоутворюючих банків України / Є. Ю. Мордань // Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми розвитку економіки: оцінка та перспективи вирішення” (11–12 липня 2014 року) / Наукова економічна організація “Перспектива”. – Дніпропетровськ, 2014. – С. 17–18 (0,15 друк. арк.).
  25. Мордань Є. Ю. Обґрунтування доцільності регулювання банківської системи на мікро- та макрорівнях / Є. Ю. Мордань // Збірник тез XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів “Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів” (23–25 квітня 2014 р.). – Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 2014. – С. 81–83 (0,14 друк. арк.).

Публікації в інших виданнях

26. Мордань Є. Ю. Міжнародна банківська справа / Є. Ю. Мордань // Міжнародні фінанси : навч. посіб. / [І. І. Д'яконова, М. І. Макаренко, Ф. О. Журавка та ін.] ; за ред. М. І. Макаренка та І. І. Д'яконової. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – С. 418–440 (1,2 др. арк.). *Особистий внесок: досліджено основи банківського регулювання та нагляду відповідно до вимог Базельського комітету з питань банківського нагляду (0,50 друк. арк.).*
27. Мордань Є. Ю. Бюджет Європейського союзу / Є. Ю. Мордань // Європейська інтеграція : навч. посіб. / за ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хомутенко; [М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко, І. І. Дяконова та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – С. 125–144 (1,14 др. арк.). *Особистий внесок: вивчено сучасну структуру бюджету ЄС, механізми та інструменти управління бюджетом ЄС (0,50 друк. арк.).*

АНОТАЦІЯ

Мордань Є. Ю. Державне регулювання банківської системи. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, Суми, 2015.

У дисертації визначено концептуальні підходи до формування системи державного регулювання банківської системи, які ґрунтуються на виокремленні об'єктів регулювання на мікро- та макрорівнях; структуруванні факторів, що впливають на умови середовища реалізації регуляторних впливів; методологічних засадах визначення її елементів.

Запропоновано науково-методичний підхід до розвитку державного регулювання банківської системи на основі РОК-моделі, за результатами застосування якої відбувається прогнозування настання банківської кризи та ідентифікація фаз її розгортання.

Сформовано систему індикаторів та розроблено індикатор настання банківської кризи при впровадженні моделі “НБУ-макрорегулятор”, на основі постійного моніторингу якого ідентифікується факт настання банківської кризи і розробляються відповідні регуляторні впливи.

Розроблено методичний підхід до збалансовано-диференційованого регулювання банків з урахуванням критерію їх впливу на системний ризик.

Ключові слова: банк, банківська система, державне регулювання банківської системи, невизначеність середовища реалізації регуляторних впливів.

АННОТАЦИЯ

Мордань Е. Ю. Государственное регулирование банковской системы. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – Государственное

высшее учебное заведение “Украинская академия банковского дела Национального банка Украины”, Сумы, 2015.

Диссертация посвящена развитию научно-методических основ формирования системы государственного регулирования банковской системы в неопределенных условиях среды реализации регуляторных воздействий и разработке практических рекомендаций по совершенствованию инструментов государственного регулирования банковской системы на основе развития прогнозной составляющей.

Определено понятие “банковская система” как объект государственного регулирования и обосновано, что его целесообразно рассматривать на основе интеграции системного и институционального подходов, выделяя микроуровень (банковская система в разрезе элементов, ее формирующих) и макроуровень (банковская система как система с присущими ей системными свойствами и эффектами).

В процессе исследования сформировано авторское понимание понятия “государственное регулирование банковской системы” как функции государственного управления и обосновано, что структурно оно представляет собой систему, содержащую методологическую, функциональную и институциональную подсистемы.

В работе под эффективностью государственного регулирования банковской системы предложено понимать результативность функционирования банковской системы, которая обеспечивается за счет достижения поставленных целей, выражается в способности адаптироваться к условиям среды реализации регулирующих воздействий, сохраняя себя при этом как целостное образование.

Критерии эффективности государственного регулирования банковской системы предложено определять на основе системного подхода с интеграцией теоретико-сущностного, эталонного, целевого и стейкхолдерских методов, выделяя количественные критерии в сфере денежно-кредитного, микро- и макропруденциального регулирования, и качественные критерии, базируясь на необходимости соблюдения общих и частных принципов, на основе соблюдения которых оно должно осуществляться.

Для повышения эффективности государственного регулирования банковской системы с учетом авторского понимания объекта государственного регулирования предложено внедрить сбалансировано-дифференцированное регулирование банков второго уровня. Его использование позволяет выявить банки, имеющие наибольшее воздействие и системные взаимосвязи в банковской системе, и, соответственно, генерирующие повышенные риски для ее финансовой стабильности. Государственное регулирование с учетом этих критериев более действенно с точки зрения взвешенного выбора инструментов и предполагает адекватное им усиление регуляторных и надзорных процедур.

В работе на основе использования сигнального подхода, метода бинарных оценок равновесных состояний банковской системы разработана модель раннего оповещения банковского кризиса (РОК-модель). Ее применение

повысит качество аналитического обеспечения государственного регулирования банковской системы, поскольку разработанная система показателей, количественные и качественные характеристики их стационарных и динамических состояний могут использоваться как для прогнозирования наступления банковского кризиса, так и для идентификации его фаз.

Автором определено, что значения показателей, включенных в РОК-модель, не только находятся в максимально отрицательной зоне, но и демонстрируют негативную тенденцию, что свидетельствует об усилении кризисных явлений в банковской системе Украины и требует активизации антикризисных действий субъектов государственного регулирования.

С целью углубленного анализа и применения его результатов в процессе мониторинга автором сформирована система индикаторов и разработан индикатор наступления банковского кризиса при внедрении модели “НБУ-макрорегулятор”. На основе его использования субъекты государственного регулирования банковской системы (НБУ как макрорегулятор) могут идентифицировать факт наступления кризиса банковской системы и принимать соответствующие меры регуляторного характера.

Ключевые слова: банк, банковская система, государственное регулирование банковской системы, неопределенность среды реализации регуляторных воздействий.

SUMMARY

Mordan Y. Y. State regulation of the banking system. – Manuscript.

The dissertation for reception of scientific degree of candidate of economic science on the specialty 08.00.08 – Money, finance and credit. – State Higher Educational Institution “Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine”, Sumy, 2015.

In the thesis the conceptual approaches to the formation of the state regulation of the banking system, based on the isolation of regulated at the micro and macro levels; structuring factors affecting the environmental conditions of implementation of regulatory influences; methodological principles defining its elements.

The methodical approach to macro-prudential analysis of the banking system from ROK model, the results of which application is predicting the onset of the banking crisis and identification phases of deployment.

The system of indicators and developed a comprehensive indicator of the banking crisis through continuous monitoring which identified the fact of the banking crisis and develop appropriate regulatory influences.

The methodical approach to balanced-differential regulation of banks based on the criterion of their impact on systemic risk.

Keywords: bank, banking, government regulation of banks system, the implementation of regulatory uncertainty environment influences.

Відповідальний за випуск
доктор економічних наук, професор
Д'яконова Ірина Іванівна

Підписано до друку 25.05.2015.
Формат 60х90/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Times. Тираж 100 пр.

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”.
Адреса: вул. Петропавлівська, 57, м. Суми, 40000, Україна.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 4694 від 19.03.2014